

We Lwowie, dnia 21. października 1908.

Aleg 421

Sprawozdanie

Komisji górniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 27. lipca 1907
o budowie publicznych zbiorników na ropę w Popielach pod Borysławiem.

Wysoki Sejmie!

Od samego początku istnienia swego nasz przemysł naftowy domagał się pomocy władz krajowych i państwowych. Nie było gałęzi przemysłu wielkiego ani w kraju naszym ani wreszcie państwa, któraby wykazywała stale tyle bezsilności, niestałości i tyle potrzeby opieki. Bez wątpienia był jedną z przyczyn tego stanu brak dwu kardynalnych podstaw rozwoju; brak organizacyi i środków finansowych, niedomagania, na które już przed dziesiątkami lat, w samych początkach naftowego przemysłu krajowego, niejednokrotnie publicznie wskazywano.

Kraj zajmował się wobec tego stanu rzeczy częstokroć przemysłem naftowym. Atoli od czasu, gdy przed 32 laty, bo w roku 1876, z inicjatywy marszałka krajowego Zyblikiewicza uchwalił Sejm kredyty na wykonanie próbnych głębokich wierceń, aż do roku 1907 mimo nieustających zabiegów w Sejmie rozlicznych posłów, jak Gorayskiego, Małachowskiego, Męcińskiego, Milewskiego i i. aż do roku ubiegłego kraj żadną finansową nie przyczynił się ofiarą, żadnej finansowej inicjatywy nie dał, by wywieść przemysł ten nasz ze stanu ustawicznych długoletnich przesileni. Jedynie w r. 1903 widzimy pewien zwrot w poglądach reprezentacyi krajowej na stosunek kraju do przemysłu naftowego, w roku tym uchwała Sejm wniosek posła Milewskiego, upoważniający Wydział kraj. „aby wszedł w porozumienie z Bankiem krajowym, celem zbudowania zbiorników naftowych na 10.000 cystern, a skoro fundusz krajowy od strat zabezpieczonym będzie, przystąpił do tej budowy w miarę istotnej potrzeby w możliwie najkrótszym czasie i na najbliższej sesyi sejmowej z wykonania tej uchwały zdał sprawę”.

Ta „najbliższa sesya sejmowa“, na której Wydział krajowy miał zdać „w najkrótszym czasie“ sprawę z wykonania uchwały z r. 1903, sesya ta jest sesją dzisiejszą, odbywa się w r. 1908. Pięć blisko lat czekał przemysł naftowy, coraz to nowymi formami klęski ekonomicznej nekany, na pomocną rękę i trzeba przyznać, że jeśli wcześniejsze zrealizowanie uchwały sejmowej z r. 1903 byłoby niezawodnie w pewnej mierze ustrzegło przemysł naftowy przed tak niesłychanie ciężkimi stratami, jakie poniósł szczególnie w latach ubiegłym i bieżącym, to jednak pomoc ta kraju przybywa dziś w samą porę.

Na skutek wielokrotnych prośb i przedstawień najważniejszych przemysłowców surowca ropnego, wskazujących przy sposobności licznych deputacyi na niesły-

chany spadek cen ropy, wynoszących za cetrn metr. w Ameryce 7 K., na Kaukazie 5 K., w Alzacji 9.5 K., w Rumunii 4.5 K., zaś w Galicyi nawet poniżej K. 1.5, wskazujących dalej na to, że nie nadprodukcyja ropy (gdyż o zbyt cennego tego produktu nie byłoby trudno), lecz zaniedbania i braki w organizacyi tego przemysłu, jakoto przedewszystkiem brak magazynów, środków transportowych, organizacyi rynku i i. są przesilen tych przyczyną, przedłożył Wydział krajowy na dniu 6. września 1907 Sejmowi obszernie umotywowany wniosek przyjsia przemysłowi naftowemu z pomocą przez założenie krajowych zbiorników.

Sprawozdanie Wydziału krajowego wskazywało na to, że nadzwyczajnemu wzrostowi produkcyi w ostatnich latach wewnętrzna konsumpcya rafinady w ciągu ostatniego dziesięciolecia nie dotrzymywała wcale kroku. Gdy bowiem od roku 1896 do 1907 produkcyja szła w progresy od 33.000 cystern do 117.000, to konsumpcya w tym samym czasie nie wzrosła więcej niż od 21.000 cystern do 25.000.

Wołec niedostatecznego przygotowania istniejących rafinerji do przeróbki tej nadwyżki produktu, dalej wobec braku pomieszczenia dla niej w zbiornikach prywatnych i dostatecznych urządzeń przewozowych, któreby umożliwiły dalszą wysyłkę ropy, bywa ona zbywana za jakąkolwiek cenę, powodując temsamem, zwłaszcza u słabszych producentów straty doprowadzające ich wprost do ruiny. Niezużyte w ten sposób materiały zapasowe wzrastały z każdym rokiem.

Ilość nieużytkowanej ropy wynosiła :

w r. 1901 . . .	7.684	wagonów ropy
„ „ 1902 . . .	7.987	„ „
„ „ 1903 . . .	20.280	„ „
„ „ 1904 . . .	41.483	„ „
„ „ 1905 . . .	51.402	„ „
„ „ 1906 . . .	39.954	„ „
„ „ 1907 . . .	63.690	„ „

Wobec tej sytuacji zwrócili się do Wydziału krajowego ponownie kraj. Towarzystwo naftowe i galic. Towarzystwo magazynowe i szereg wybitnych producentów naftowych z przedstawieniem, iż o ile nie nastąpi wreszcie realizacya uchwały sejmowej z r. 1903, przemysł naftowy galicyjski utonie w powodzi bezcennego, nieużytkowanego własnego produktu.

Wobec odmownego stanowiska, jakie Bank krajowy zajął w sprawie budowy zbiorników krajowych, widział się tedy Wydział krajowy zmuszonym przedłożyć Sejmowi w jesieni ubiegłego roku następujące wnioski:

I. Sejm upoważnia Wydział krajowy :

a) do założenia kosztem nieprzenoszącym 1½ miliona koron krajowych publicznych zbiorników na ropę o pojemności 10.000 cystern;

b) do pokrycia na razie tego wydatku chwilową pożyczką, zaciągniętą we własnych funduszach, a oprocentowaną w stosunku 4 od sta rocznie;

c) do zaciągnięcia na ten cel w chwili do tego odpowiedniej w Banku krajowym pożyczki komunalnej w wysokości 1½ miliona koron w gotówce.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu :

a) zawrzeć umowę z Towarzystwem magazynowym o budowę i administracyę tych zbiorników z zapewnieniem dla siebie jak najdalej idącego nadzoru;

b) przyjąć gwarancyę Towarzystwa i kraj. producentów naftowych co do uiszczenia funduszowi kraj. taryfowej należytości składowej w sposób, określony ust. 6. załączonej oferty;

c) wyjednać dla tych składów po myśli ustawy z dnia 28. kwietnia 1889. Dz. u. p.Nr. 64. charakter składu, publicznego z prawem wydawania warrantów,

Przedkładając Sejmowi wnioski te, opiera się Wydział krajowy na ofercie, wniesionej przez Towarzystwo magazynowe łącznie i solidarnie z szerszym gronem producentów naftowych, według której Towarzystwo to zadzierżawić miało na rzecz funduszu krajowego w okolicy Borysławia potrzebny pod zbiorniki grunt podbudowlany, oddać fabrykom, o ile możliwości krajowym, budowę zbiorników za cenę nie wyższą od tej, jaką płacono w ostatniem półroczu za te zbiorniki. Według oferty tej Towarzystwo to prowadzić miało administrację zbiorników bezinteresownie, za zwrotem rzeczywistych wydatków, gwarantując wraz z gronem producentów za stosunkowe stałe wypełnienie krajowych zbiorników swą ropą.

Według przedłożonego kosztorysu i rocznego preliminarza wydatków i dochodów, okrągły koszt budowy zbiorników wynieść miał 1,500.000 K, wydatki roczne 84.600 K, dochody 210.000 K, pozostawałaby zatem po potrąceniu wydatków roczna kwota 125.000 K, mająca służyć na amortyzację kapitału na budowę obróconego, mniej więcej w ciągu lat 18. Ze względu na chwilowo niepożądane stosunki na targu pieniężnym postanowił Wydział krajowy na razie zaciągnąć potrzebną na budowę zbiorników pożyczkę we własnych funduszach, odkładając zaciągnięcie tejże pożyczki w Banku krajowym w obligacjach komunalnych na czas korzystniejszej sytuacji na ogólnym targu pieniężnym.

Komisya budżetowa, aprobując w zupełności wnioski Wydziału krajowego oraz zasadniczą treść oferty producentów ropy i Towarzystwa magazynowego, zastrzegła jedynie dla Wydziału krajowego zupełną swobodę, „czy i w jakim kierunku będzie uważał za stosowne zmienić warunki tej oferty, tak co do ich treści, jakoteż co do osób i spółek, z którymi te umowy zawrzeć ma“ oraz, przewidując powstanie ewentualnych Związków producentów, poleciła Wydziałowi krajowemu, obmyślenie środków w tym kierunku, by ogół producentów mógł z tych zbiorników w należyty sposób skorzystać.

Na posiedzeniu sejmowem z dnia 23. września 1907 zapadła wreszcie ostateczna uchwała, wychodząca o tyle poza wnioski Wydziału krajowego i Komisji budżetowej, iż znalazł poparcie zaproponowany przez nestora przemysłu naftowego p. Gorayskiego dodatek do pierwszej części komisji w następującem brzmieniu :

Sejm upoważnia Wydział krajowy :

d) do założenia wedle uznania Wydziału krajowego w razie naglącej potrzeby kosztem nieprzenoszącym półtora miliona koron, drugiej seryi krajowych publicznych zbiorników na ropę o pojemności także 10.000 cystern;

e) zaciągnięcia na ten cel dalszej pożyczki w wysokości 1,500.000 K.

W wykonaniu tej to uchwały sejmowej z dnia 23. września 1907 przystąpił Wydział krajowy, nie czekając, aż uchwała upoważniająca do zaciągnięcia pożyczki otrzyma sankcyę Monarszą, bezwłocznie do budowy zbiorników. Ze względu na wprawdzie mniej stałą, aniżeli w Galicyi zachodniej, jednakowoż rozmiarami bez porównania obfitszą i bogatszą produkcyę Galicyi wschodniej, zdecydował się Wydział krajowy na budowę zbiorników w Popielach pod Borysławiem i wydzierżawił na ten cel 42 morgów i 103⁴ sążni kwadratowych na lat 25 za czynszem rocznym po 200 K od morga, zastrzegając sobie prawo wypowiedzenia stosunku dzierżawnego po latach 10-ciu, a po tychże upływie corocznie, przyczem wydzierżawiającym prawo to służyć ma po upływie pełnych lat 25.

Wykonanie właściwej budowy poruczył Wydział krajowy w myśl uchwały sejmowej galic. Towarzystwa magazynowego, nakładając nań zgodnie z uchwalonymi przez Sejm wnioskami posłów Sarego i i., obowiązek budowy, o ile możliwości wyłącznie firmom krajowym. Podjęły się tego dzieła 2 firmy: Fabryka maszyn L. Zieleniewskiego w Krakowie i Akc. Tow. bud. maszyn w Sanoku, przyczem

jednak oba te przedsiębiorstwa zmuszone były dla pospiechu i nagłości zapotrzebowania zbiorników, część ich budowy oddać do wykonania hutniczemu gwarectwu w Witkowicach. — Dzięki uznania godnemu pospiechowi Wydziału kraj. dzieło postąpiło tak szybkim krokiem naprzód, iż w chwili obecnej już 17 zbiorników oddanych jest do użytku producentów, a budowa reszty niebawem, w miesiącu może już bieżącym lub najdalej przyszłym, ostatecznie się skończy. Okazała się wszelako przy tem potrzeba przekroczenia zeszłorocznego preliminarza zbiorników o okragło 200.000 K, a Wydział krajowy, przedkładając obecne sprawozdanie z swych czynności w sprawie zbiorników krajowych, uprasza o przyjęcie do wiadomości tego przekroczenia i pozwolenie pokrycia powyższego wydatku na razie we własnych funduszach, definitywne zaś wnioski co do pokrycia tej nadwyżki odkłada do przyszłorocznego sprawozdania, gdy na podstawie ostatecznego zamknięcia rachunków budowy spodziewane przekroczenie da się dokładnie określić.

Podobnie jak budowę zbiorników tak też i ich zarząd porucił Wydział krajowy w myśl upoważnienia sejmowego Galic. Towarzystwu magaz., zawarłszy z niem w dniu 30. kwietnia b. r. szczegółową umowę, której istotne zasady po daje do wiadomości omawiane obecnie sprawozdanie Wydziału.

Obliczając roczny przychód i rozchód, preliminarzuje obecnie Wydział krajowy kwotę 102.129 K na wydatki, zaś 272.875 K na dochody, pozycye, jak widzimy odmienne, gdyż wyższe, aniżeli w sprawozdaniu Wydziału krajowego z 6. września 1907, a przyjęte z jednej strony na podstawie dokładniejszego dziś uwzględnienia poszczególnych pozycji obrachunkowych, z drugiej zaś strony wskutek przyjęcia za podstawę preliminarza stałego zapełnienia zbiorników przynajmniej sześciu tysiącami wagonów, gdy obliczenie z r. 1907 przyjmowało tylko 5.000 cystern stale zapełniających zbiorniki. Zauważyć tu jednak należy, iż wprawdzie nieoczekiwany wzrost produkcyi w obecnym roku sprawił, iż wykończone już zbiorniki krajowe stale były zapełnione w zupełności i zamówienia na miejsce w zbiornikach tych w istocie obecnie są nader liczne, jednakże już w najbliższym czasie całe mnóstwo nowych zbiorników prywatnych i wybudowanych przez krajowy Związek producentów ropy zostanie oddane do użytku, wskutek czego popyt za umieszczeniem ropy w zbiornikach krajowych niechybnie w znacznej mierze się zmniejszy. Uwzględniając ten stan rzeczy, który zresztą już sam Wydział krajowy w sprawozdaniu swem podkreśla, należałoby raczej trzymać się tamtegorocznego obliczenia, bardziej pesymistycznego i dalej liczyć na 15-letnią, a nie jak dziś 18-toletnią amortyzacyę kapitału budowy, co nas ustrzeże przed ewentualnym zawodem. Jest to szczegół o tyle ważny, iż trzeba unikać, by zbyt optymistyczna kalkulacya rachunkowa nie stanęła na przeszkodzie, gdy okaże się sposobność dokonania pewnych dyspozycyi lub transakcyi co do zbiorników krajowych

W intencji, aby zbiornikom krajowym przyznane zostały uprawnienia publ. domów składowych, a w szczególności prawo wydawania warrantów, na któreby właściciele mogli otrzymywać w publicznych instytucyach zaliczki na ropę, wydał Wydział krajowy regulamin krajowych zbiorników trzymający się ściśle postanowień ustawy państwa z 28. kwietnia 1889. Nr. 64. Dz. u. p. o domach składowych, przygotowując i organizując temsamem przedsiębiorstwo w ten sposób, by po przyznaniu odnośnego uprawnienia od Ministerstwa handlu bez potrzeby reorganizacyi przedsiębiorstwa można było z uprawnienia tego korzystać. Wszelako na pismo wystosowane w marcu b. r. do Ministerstwa handlu nie nadeszła jeszcze odpowiedź.

Równocześnie ogłosił Wydział krajowy szczegółową taryfę opłat obowiązujących w krajowych zbiornikach w Popielach.

Z zadowoleniem i uznaniem należy podnieść, że Wydział krajowy uchwałę sejmową w sprawie zbiorników krajowych wykonał z owym zrozumieniem i z owym pospiechem, jakiego wymaga sytuacja w przemyśle naftowym, położenie które jakby w dosłownem spełnieniu tylekroć w Sejmie podnoszonych przewidywań i obaw w ciągu roku bieżącego przybrało rozmiary niebywałej klęski.

Energiczne wprowadzenie w czyn przez Wydział krajowy uchwalonego przez Sejm dzieła wyszło przemysłowi na dobre w chwili ostatecznego niebezpieczeństwa. Rok bieżący okazał się krytycznym. Produkcya surowca ropnego wzrosła dzięki dowierceniui szeregu niebywale obfitych źródeł do ilości, którą dziś przyjąć możemy w ilości przynajmniej 160.000 cystern, pojemność istniejących rafinerii, z uwzględnieniem ilości ropy mającej się przetworzyć zarówno dla konsumpcyi wewnętrznej, jak i wywozu, nie przenosi 89 tysięcy wagonów. Pozostanie zatem prócz tamtegorocznych zapasów w ilości 63.699 wagonów, jeszcze ogromna ilość produkowanej w tym roku, a nie zużytkowanej ropy. Stworzenie choćby dla części nadmiaru tego miejsc składowych było dobrodziejstwem dla przemysłu i uchroniło go od całkowitej, ostatecznej zatury. Wszak bowiem w całej historii przemysłu naftowego brak przykładu tak niesłychanej deruty cen, jakiej widownią był nasz przemysł naftowy w roku bieżącym, gdy ceny normalne wynosić mające zwyż K 3·5, by pokryć koszta produkcji, spadły poniżej 70 h za cetnar metryczny.

Szybkie i energiczne wzniesienie zbiorników krajowych było zatem wobec takiego stanu rzeczy koniecznością, jako jeden z środków wydobywania przemysłu naftowego z najcięższego przesilenia.

Atoli wstąpiwszy już raz na drogę czynnej, bezpośredniej opieki nad przemysłem naftowym Galicyi, winien Kraj zdaniem Komisji nie spuszczać z oka tych wszystkich prądów i dążeń, które się w łonie przemysłu tego zaznaczają. Nie poprzestając na budowie zbiorników, winien oddać je w służbę idei organizacji tego przemysłu, która właśnie około połowy bieżącego roku, wśród wszystkich tych pożałowania godnych objawów ekonomicznej klęski, zwycięsko zdołała nareszcie zakwitnąć.

Przemysł naftowy galicyjski niejednolity od narodzenia, nie oparty o szeroką, silną podstawę finansową ani czynną szczerą opiekę władz, kilkakroć odczuwał potrzebę organizowania się. Wszystkie jednak dotychczasowe próby w ostatecznym rezultacie nie przynosiły dla przemysłu surowca pożądaných korzyści, a to z tego głównie powodu, iż nie polegały na zasadzie wyłącznej organizacji producentów ropy, lecz były w istocie swej narzędziem przemożnego swą siłą finansową trustu rafinerów. Każdoczesny upadek takich sporadycznych organizacji powodował nowe w przemyśle surowca zamieszanie, lecz doświadczenia te wskazały wreszcie producentom naszym surowca ropnego właściwą drogę ratunku, którą jest oparcie się wyłącznie na własnych siłach.

Owocem tych dążeń organizacyjnych jest krajowy Związek producentów ropy we Lwowie, który oparłszy się na zawartej z c. k. Rządem umowie o długoletnią dostawę wielkich ilości ropy dla opalania lokomotyw na wschodnio-galicyjskich kolejach, zjednoczył w sobie przeszło trzy czwarte całej galicyjskiej produkcji ropy.

Rozpocząwszy kosztem 1½ milionowej zaliczki rządowej budowę ziemnych zbiorników na ropę w Tustanowicach o pojemności 30.000 wagonów, oraz wydzierżawiwszy od Rządu wybudować się mającą w Drohobyczu odbenzyniarnię, stał się krajowy Związek jednym z najpoważniejszych czynników, w krajowym przemyśle naftowym — W nim zogniskowały się wszystkie dążenia sanacyjne,

był Związek jest zarazem warunkiem pomyślnego ukształtowania się przyszłości produkcji surowca ropnego w Galicyi. Nowopowstały krajowy Związek z istoty swej powołany jest do zawiadywania krajowymi zbiornikami, które wszak dopiero w rękach tej ogólnej organizacyi, dostępnej równomiernie dla każdego producenta, wejść mogłyby w całej pełni w służbę ogółu.

Już od chwili powstania swego czynił tedy krajowy Związek starania o dzierżawę zbiorników w Popielach, upatrując w pozyskaniu ich dla siebie doskonały środek do wzmocnienia swej powagi i pomyślnego dopełnienia swych organizacyjnych aspiracyi. Kiedy najważniejsza przeszkoda prawna, jaką było zastrzeżone Galic. Towarzystwu magazynowemu umową z dnia 30. kwietnia 1908 prawo 6-miesięcznego wypowiedzenia, została nareszcie ostatnio w ten sposób usunięta, iż galio. Towarzystwo magazynowe, powodowane świadomością swego obywatelskiego obowiązku i chwalebny zrozumieniem właściwego przeznaczenia zbiorników, dobrowolnie ich administracyi się zrzekło, wniósł krajowy Związek w dniu 6. b. m. formalną ofertę do Wydziału krajowego o dzierżawę, względnie administracyę zbiorników. Propozycye krajowego Związku winne się spotkać z najżyczliwszem przyjęciem. Dzierżawa wydaje się Komisji korzystniejszą dla funduszów krajowych, dając możność uwolnienia się od istniejącego dziś, przy systemie własnej, względnie zastępczej administracyi, znacznego ryzyka, które prawidłową amortyzacyę włożonego w budowę kapitału czyni zawisłą od stałego zapełnienia zbiorników krajowych pewną z góry określoną ilością ropy. Oferta Związku daje krajowi możność wspomżenia bez żadnej finansowej ofiary, a nawet z korzyścią własną skoncentrowanych w krajowym Związku, a jedynie zbawczych dążeń organizacyjnych, oraz poparcia tym sposobem hasła ekonomicznej solidarności, na której krajowi naszemu niestety zbywa. Jeśli uwzględnimy, że krajowy Związek producentów ropy, oparty na wymienionej umowie z c. k. Zarządem kolei, który jak wiadomo jak najdokładniej badał zarówno podstawy finansowe Związku, jak i ścisłość i rozmiary jego organizacyi, przedstawia zupełną gwarancję co do możności dopełnienia warunków dzierżawnych lub administracyjnych, to oferta krajowego Związku zasługuje w pełnej mierze na poparcie.

Zauważyć tu jeszcze wypada, że w razie oddania zbiorników w Popielach krajowemu Związkowi producentów ropy, odpadnie potrzeba pozyskania dla nich charakteru publicznych domów składowych i uprawnienia wydawania warrantów. Innowacya ta, lubo sama przez się dla udoskonalenia obrotu surowcem ropnym w zasadzie nader korzystna, będzie bowiem wówczas de facto zbędną wobec układu, który zawarł Związek z poważnymi instytucjami finansowymi o zaliczkowanie ropy. Musiałaby zatem w myśl powyższego uleść zmianie uchwała sejmowa z 23. września 1907 w tych wszystkich postanowieniach, które domagają się zachowania warunków ust. państw. z dnia 28. kwietnia 1889 o publicznych domach składowych. Również i regulamin zbiorników krajowych w Popielach oraz taryfa obowiązujących w nich opłat, musiałyby w razie przejścia zbiorników krajowych w ręce kraj. Związku uleść zmianie względnie całkowitemu zniesieniu.

W myśl powyższych wywodów Komisji wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Przyjmuje się do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o publicznych zbiornikach krajowych w Popielach pod Borysławiem.
2. Sejm zmienia uchwałę z dnia 23. września 1907 I. a., podnosząc kredyt 1½ miliona koron do nieprzekraczalnych 1,800.000 K., przy równoczesnej odpowiedniej zmianie uchwały I. a. i c., upoważniając Wydział krajowy do podwyższenia kwoty zaciągnąć się mającej pożyczki komunalnej do wysokości 1,800.000 K.

3. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby, przyjmując do wiadomości gotowość galicyjskiego Towarzystwa magazynowego dla produktów naftowych we Lwowie bezzwłocznego zrzeczenia się zarządu zbiornikami krajowymi, zawarł jak najrychlej kontrakt dzierżawy lub administracji tychże zbiorników z krajowem Związkiem producentów ropy we Lwowie.

4. Sejm znosi uchwałę z dnia 23. września 1907 II. c. w tym kierunku, że zbiorniki te, stanowiąc własność kraju, nie mają mieć charakteru składu publicznego, oraz, że zwalnia się Wydział krajowy od obowiązku starania się o wyjednanie dla zbiorników tych prawa wydawania warrantów.

Przewodniczący:

Gorayski.

Sprawozdawca:

Długosz.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or title.

Two lines of faint, illegible text located in the upper left quadrant of the page.

The majority of the page is covered by extremely faint, illegible text, which appears to be bleed-through from the reverse side of the document. The text is too light to be read accurately.